

Чарівниця з Богданівки

(на уроках - про Катерину Білокур)

Плани-конспекти уроків української мови та літератури
з використанням інтерактивних методів
особистісно-зорієнтованого навчання

Посібник являє собою плани-конспекти уроків української мови та літератури з використанням як традиційних форм і методів, так і інтерактивних методів особистісно-зорієнтованого навчання, що мають на меті найкраще засвоєння учнями навчального матеріалу, індивідуальний підхід до конкретного учня й класу. Деякі етапи уроку передбачають використання комп'ютерних технологій. До складу посібника увійшли 9 уроків різного типу (вивчення нового матеріалу, комбінований, розвитку зв'язного мовлення і т.д.) для 5-11 класів, серед них 2 нетрадиційні уроки, 1-інтегрований урок. Засвоєння мовної і мовленнєвої змістових ліній ґрунтується на реалізації соціокультурної змістової ліній (дібраних до кожного уроку текстів про видатну народну художницю К.Білокур). Кожен урок структуровано згідно з його метою і завданнями, апробовано під час навчального процесу.

Для вчителів української мови та літератури.

ЗМІСТ

I. Передмова

II. Конспекти уроків:

1. Вимова наголошених і ненаголошених голосних, позначення їх на письмі (мова, 5 клас).
2. Л.Глібов Акровірші «Квіткове весілля» (література, 5 клас).
3. Прикметники твердої і м'якої груп Відмінювання прикметників (мова, 6 клас)
4. А.Малишко «Стежина» (література, 7 клас)
5. Однорідні члени речення Побудова та інтонація речень з однорідними членами (мова, 8 клас)
6. Основні види підрядних речень. Означальні, з'ясувальні, обставинні речення (мова, 9 клас)
7. РЗМ Відгук на твір мистецтва (мова, 10 клас)
8. Урок-відкриття «З любов'ю до природи і людини» (Чим близькі О.Довженко і К.Білокур) (література, 11 клас)
9. Інтегрований урок (література – образотворче мистецтво) 11 клас
Літературно – мистецький вернісаж Катерини Білокур

III. Ілюстрації картин К.Білокур для використання на уроках.

Українська мова 5 клас

Тема: **Вимова наголошених і ненаголошених голосних, позначення їх на письмі.**

Мета: ознайомити учнів з написанням і вимовою голосних, формувати вміння дотримуватися норми літературної вимови голосних звуків, їх правильного написання; розвивати усне й писемне мовлення, дикцію, увагу й пам'ять; виховувати любов до природи, гордість за самобутніх митців.

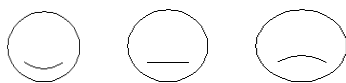
Тип уроку: урок засвоєння нових знань

Обладнання: підручник, орфографічний та орфоепічний словники, схема «Способи перевірки ненаголошених голосних», портрет К.Білокур, ілюстрації її картин

Хід уроку

I. Актуалізація опорних знань учнів.

1. *Оргмомент.* Девіз класу: «Мова – життя народного основа». Позначте свій настрій на початок уроку одним з трьох малюнків:

2. *Перевірка домашнього завдання.* Колективна робота. Прочитати відповідно до орфоепічних норм слова, записані фонетичною транскрипцією. Як можна перевірити ненаголошені голосні?
[мален'ким], [зе^ирн'атко], [тр'ішчи^енки], [вче^ипивс'а], [де^ире^ивце], [си^енен'к'і]

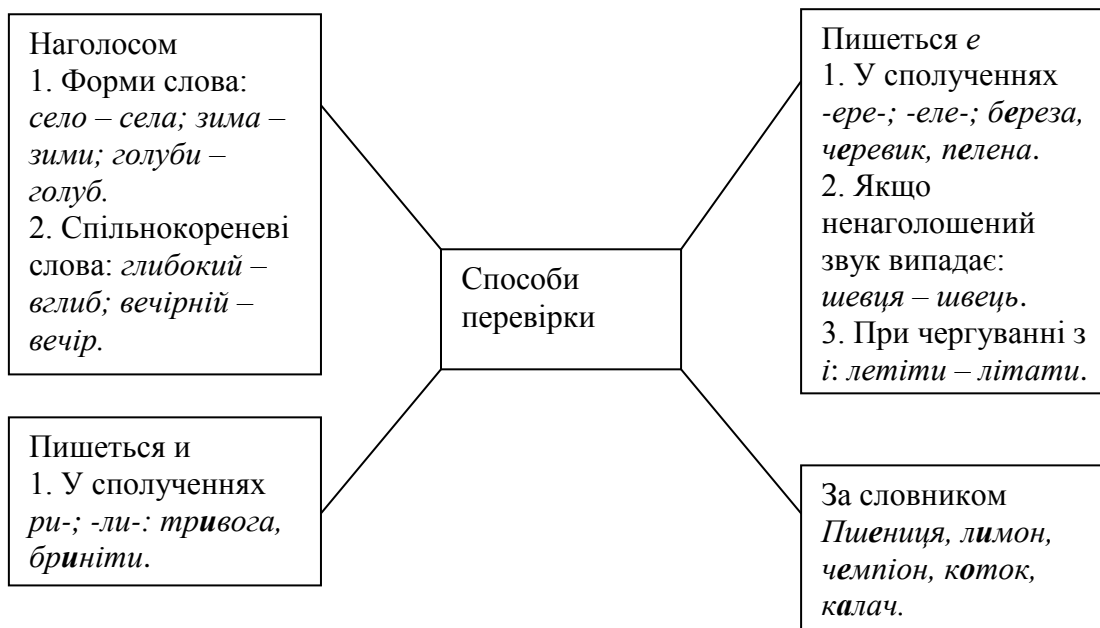
II. Мотивація навчальної діяльності школярів.

1. Проблемні питання: - Чому є слова богатир і багатир?
- Як перевірити ненаголошені голосні в корені слів?
- Що ми повинні вивчити на цьому уроці?
2. Формулювання учнями теми та мети уроку.

III. Опрацювання нового матеріалу.

1. Розповідь учителя за схемою:

Способи перевірки написання слів з ненаголошеними голосними

2. *Робота з підручником.* Опрацювання теоретичного матеріалу § 18, с.143-146.
3. *Інформаційна хвилинка.* Повідомлення про К.Білокур, розгляд її портрета і картин.

IV. Закріплення знань, умінь, навичок.

1. *Прочитати.* Записати всі слова в алфавітному порядку, поставити наголос, підкреслити букви, що позначають голосні звуки. Чому виділене слово автор написав з великої букви? Яке слово має ненаголошений голосний? Як перевірити його написання?

Дерева і сусіди свідки
Що ради малювань Вона
Ніколи не зірвала квітки –
Ні ружі, ані стояна.

2. У словах першого речення поставити наголос, поділити на склади для переносу. Вписати слова з ненаголошеними голосними, перевірити одним із способів написання голосних.

Спекотний червень, київське небо тане над полями, маревіє далеч. І з-посеред марева, з-посеред розливої повені хлібів виринає хутірець, ба навіть не хутірець – чимале село, окутане садками. В дивовижній гармонійності з цією розкішною природою, з блакиттю неба, воно, здається, пливе кудись, повите туманом сонця, пилком колосистих хлібів, що саме розкрасувались.

- *Оце ж вона і є Богданівна.*

- Яка Богданівна?
- Рідне село тієї чарівниці...Катерини Білокур!

Ось тут, серед цих просторів, серед цієї мальовничої природи, минало її життя. На цих полях вона працювала, десь тут із дитячих літ вона «пряла, ткала, білила, мила, копала, садила, полола, збирала і все літом робила», як сама згодом написала в автобіографії (За О.Гончаром).

Для контролю: спекотний, червень, маревіє, далеч, марево, повені, виринає, село, дивовижній, природо., пливе, пилком, минало, життя, дитячих, збирала, написала.

3. Розподільне письмо. Вставляючи *е* чи *и*, підібрати перевірочні слова, де можливо.

Б...р...зневий, с...рпневий, зв...с...лити, шв...дкий, в...рбовий, виш...вати, б...різка, пр...рода.

4. Скласти речення про картини К.Білокур, використавши слова з попередньої вправи.

5. Робота в групах. Катерина Білокур була не лише художницею, але пробувала свої сили і в літературній творчості. Пропоную вам уривки з її творів, у яких вона розповідає про життя своїх односельців. Завдання: знайти слова з ненаголошеними *е*, *и*, пояснити орфограми. Пояснити лексичне значення виділених слів.

І група *Зібралася баба Мотря пекти хліб. А в селі так печуть: як житній хліб – то у дерев'яній діжі, а як пшеничний – то у череп'яній макітрі. Ну, а так, як у бабиній Мотриній діжі чогось одна клепка зігнулась і розкололась і діжа стала текти, баба Мотря показала діжу своєму хазяїну, діду Архипу.*

- Ось глянь, діду, що трапилося з нашою діжею: ота клепка зовсім зіпсувалась!

Дід Архип узяв зіпсовану діжу, обдивився її кругом, заглянув усередину, постукав по ній кулаком, і як він її не крутив, а клепки та кіж (частини діжі) дійсно були розколені.

II група *Погано спалось бабі Мотрі тієї ночі, а другого ранку, як витопила піч та поприбирала, то знову пішла шукати: хоч би вже не макітри, та хоч черепки з неї. Вона знову пішла у хатину, полізла на горище, обдивилася скрізь – нема!*

Пішла подивилась у повітці, за повіткою, за соломою – нема ніде і сліду макітриного! Пройшла баба аж півгороду, хотіла піти аж у берег подивитись у куцах лози, та роздумала, бо хоч тоді погода була і нехолодна, і тиха, а все ж вона зимова. А баба Мотря уже людина літня і холоду боялась, бо вже лежав сніг, хоч і небагато.

III група *Та як же було не задивлятися на Мелашку, як вона така гарна: росту вище середнього, ставна така, чорні густі і довгі коси, чорні брови, лице смугляве, завжди рожевуваті щоки, а губи, - ой, як жар, як калина! Правда, на носі і на щоках зрідка чорненьке*

ластовиннячко, але всі говорять, що воно Мелашці личить, що з тим ластовиннячком Мелашка ще вродливіша.

б. Виступи спікерів груп.

У. Підсумки уроку.

а) Опитування «Закінчіть речення» (метод «Мікрофон»): «На уроці я навчився...», «Найважчим для мене було ...», «Крім мовної теми, я знав про ...»

б) Ваш настрій на кінець уроку? Дати відповідь одним з малюнків:

Д/з: § 18-19, скласти 3 речення про К.Білокур, використовуючи слова з ненаголошеними голосними.

Українська література 5 клас

Тема: **Л.Глібов Акрівірші. «Квіткове весілля»**

Мета: ознайомити з акривіршами письменника, зокрема з його твором «Квіткове весілля»; розвивати навички розгляду й коментування особливостей поетичних загадок, художніх засобів мови, виховувати оптимістичний погляд на життя, почуття гумору, любов до мистецтва, краси

Тип уроку : комбінований

Обладнання: портрети Л.Глібова і К Білокур, збірки творів, ілюстрації до них, картини з квітами, пелюстки квітів для оцінювання роботи учнів на уроці, олівці

Хід уроку

I. Мотивація навчальної діяльності.

Тема, мета уроку.

Ваш настрій на початок уроку? (передати відповідним кольором у зошитах)

II. Актуалізація опорних знань.

1. *Перевірка домашнього завдання:* виразне читання і коментування загадок Глібова, розгляд ілюстрацій.

2. *Бесіда (метод «Мікрофон»):*

- Чим найбільше прославився Л.Глібов?
- Як він підписував свої твори?

- За що його любили діти?

III. Сприйняття і засвоєння навчального матеріалу.

1. Слово вчителя. Глібов був майстром акровірша. Визначення акровірша записується в зошити.
2. Виразне читання і коментування акровіршів «Що за птиця?», «Хто розмовляє?», «Хто брат і сестра?»
3. Евристична бесіда: - Які особливості мухи стали основою акровірша «Що за птиця?»
 - Які художні засоби і для чого використав автор?
 - Які особливості акровірша «Хто розмовляє?» Назвіть художні засоби в ньому.
 - На що схожий за формою вірш «Хто брат і сестра?» Назвіть художні засоби.

Словникова робота: сипанка, поливка, куліш

4. Слово вчителя про вірш «Квіткове весілля». Поняття алегорії записується до зошитів. Читання твору.
5. Бесіда: - Чому вірш алегоричний? В чому його гумористичність?
 - Назвіть казкові елементи у вірші.
 - Яка головна думка твору?

IV. Закріплення знань, умінь, навичок.

1. Знайти в тексті слова, що характеризують героїв вірша.
2. Слово вчителя. Так, у Глібова овочі, птахи, квіти одухотворені, говорять і діють, як люди. Такою ж живою є природа і на картинах К.Білокур (Коротке повідомлення про художницю). Рослинність у неї сумна і весела, задерикувата і сором'язлива, скромна і пишна, буйна.
3. Розгляд картин К.Білокур. Бесіда:
 - Які ж квіти, дерева, овочі і трави найчастіше зустрічаються на полотнах К.Білокур?
 - Які художні засоби будуть доречні для їх характеристики? (синоніми, порівняння, метафори, епітети, зменшено-пестливі слова). Наведіть приклади.
 - Чиї відповіді були найбільш вдалі, образні?
 - Яку з картин ви узяли б для ілюстрування вірша Л. Глібова «Квіткове весілля»? Чому? Довести (метод «Прес»)

Висновок: багато картин Білокур своєю красою, пишністю, святковістю близькі героям Глібова, бо пронизані любов'ю до природи, життя. Її твори хвилювали і хвилюють мільйони людей, бо змальовують головне – нашу рідну землю, її красу, Батьківщину.

... І від тих чорнобривців пекучих
Я у центр свого світу поринув,
Поринув у весь світ городу
З півоніями, маками, каннами,
І я дотуливсь, як до матері, -

Згадав Білокур Катерину.

І. Драч

Згадайте і ви її картини, коли бачитимете поле, ліс, город, гай чи букет квітів, до яких ми ще вчора були байдужими. Вони живі, вони прикрашають наше життя, вони вчать нас любові до краси.

У. Підсумок уроку.

1. Бесіда: - Які поняття з теорії літератури ви вивчили? (акровірш, алегорія)
- З якими новими словами познайомились при вивченні твору Л.Глібова? (сипанка, поливка, куліш)
2. А тепер подивимось на «квітники» на ваших партах. Хто назбирав найбільше квіткових пелюсток за активну роботу і гарні відповіді? (оцінювання).
3. Рефлексія. Яким кольором ви передасте свій настрій на кінець уроку? Намалюйте в зошиті.

Д/з: виразне читання творів Л.Глібова, намалювати до вірша «Квіткове весілля» ілюстрації. Творчим дітям – скласти загадку чи акровірш.

Українська мова 6 клас

Тема: Прикметники твердої і м'якої груп. Відмінювання прикметників.

Мета: дати учням уявлення про принцип поділу прикметників на тверду та м'яку групи, навчити відмінювати прикметники, обґрунтовувати вибір написання літер у відмінкових закінченнях прикметників; розвивати пам'ять, логічне мислення, інтерес до образотворчого мистецтва; виховувати любов до природи.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: тести, картки для роботи в групах, ілюстрації картин К.Білокур, підручники.

Хід уроку

I. Оргмомент. Девіз класу: Як нема без зірок небозводу,
Як блакиті без сонця нема,
Так і мови нема без народу,
Так народу без мови нема.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

а) Перевірка домашнього завдання:

I група – скласти вірш з заданими прикметниками короткої форми про природу;

II група – скласти вірш з заданими прикметниками повної нестягненої форми.

б) Виконання тестових завдань:

1. Вкажіть правильне твердження:

Прикметники змінюються за:

- а) відмінками і групами;
- б) родами, числами та відмінками;
- в) особами і числами.

2. Вкажіть ряд якісних прикметників:

- а) запашний, науковий, чистий, західний;
- б) поганий, зелений, журнальний, трав'яний;
- в) гострий, веселий, солодкий, твердий.

3. Не утворюють ступенів порівняння:

- а) якісні та відносні прикметники;
- б) відносні та присвійні;
- в) якісні та присвійні.

4. Укажіть ряд, в якому кожен прикметник має вищий ступінь порівняння:

- а) молодий, мудрий, сильний, тонкий;
- б) молоденький, порожній, місячний, зручний;
- в) тоненький, мертвий, малиновий, прекрасний.

5. Укажіть ряд, в якому прикметники вжито в повній нестягненій формі:

- а) весняная, красивая, святее;
- б) дрібен, ясен, потрібен;
- в) добра, високе, славний.

6. Укажіть ряд, в якому прикметники утворені префіксальним способом:

- а) неповторний, без'язикий, колючий;
- б) недорогий, соковитий, надпотужний;
- в) небалакучий, безвідповідальний, прадавній.

7. В якому ряду допущено помилки?

- а) Ольгин, качкин, тіткін;
- б) доччин, мушин, лисиччин;
- в) лелече, мамине, куріпчина.

8. Укажіть ряд, в якому прикметники вжито у повній стягненій формі:

- а) добрая, високая, стальні;
- б) повен, зелен, красен;
- в) золота, красивий, святе.

9. Знайдіть ряд прикметників, утворених суфіксальним способом:

- а) чорнявий, білявий, завеликий;
- б) вечірній, зернистий, дерев'яний;
- в) чистенький, життєвий, праслов'янський.

10. Утворіть всіма можливими способами прикметники від слів книга і дощ.

11. Підкресліть члени речення.

Українське образотворче мистецтво відтворює життя народу, його мрії та сподівання.

Код для перевірки:

Б-в-б-а-а-в-а-в-б

III. Мотивація навчальної діяльності учнів.

а) Гра «Коректор»: виправити в написаному на дошці тексті помилки.

Під доторком її пензля найбуденніши речі постають як вінець творіння працелюбною людини. Зачаровує казкова щедрість буйньої уяви художниці. А дивуватись є з чого: картини Катерини Білокур заповнили осінни та літни квіти. Наповнени світлом, сонцем, радістю, наснажени великю любов'ю до рідної землі, переповнені мелодіями веселкових барв, її твори захоплюють досконалимі лініями. Їх треба бачити!

б) Питання: Над чим нам потрібно сьогодні попрацювати, щоб подібні помилки не потрапляли до нас у зошити?

IV. Тема, мета уроку (учні формулюють самостійно)

А опрацювати мовний матеріал нам допоможуть тексти про К.Білокур та її картини.

Довідкове бюро: повідомлення заздалегідь підготовленого учня про К. Білокур.

У. Вивчення нового матеріалу.

1. Спостереження над мовним матеріалом.

Бесіда:

- Чому, на вашу думку, в попередньому тексті прикметники: веселковий, найбуденніший, працелюбний мають закінчення *ий*, а осінній, літній – *ий*?
- Чи має значення кінцевий приголосний основи?

2. Метод «Акваріум» (призначена група обраним нею способом подає новий матеріал, всі обговорюють його)

VI. Засвоєння учнями навчального матеріалу.

1. Виписати прикметники твердої і м'якої груп. Поставити у формі Н.в. однини чол., жін. та сер. родів, пояснити правопис відмінкових закінчень прикметників.

Закоханими очима справжнього митця вглядалася Катерина Білокур у життя рідної природи, але не копіювала її натуралістично, а витворювала з неї поезію, воістину з творчим натхненням, передаючи і золото могутнього колосся, і пишне буяння півоній, жоржин, троянд, кручених паничів, і все це сплелось у щедрім вияві життєвої сили, затаїло в собі якусь глибинну нерозгаданість, все оповите синім присмерком, казковою таємничістю.

Додаткове завдання: пояснити значення слова натуралістично, до слів вглядалася, копіювала, витворювала – підібрати синоніми.

2. Провідміняти в однині словосполучення і записати їх, пояснити правопис, відмінкових закінчень

червона півонія

прекрасний чорнобривець

синя волошка

3.Словникова робота: пояснити лексичне значення слів природний і природній, дружний і дружній. Скласти речення з цими словами про картини К.Білокур.

4. **Робота в групах.** Завдання:

I гр.. Виписати прикметники, пояснити спосіб їх творення, вказати групу. Провідміняти по 1 прикметнику твердої і м'якої групи. Обґрунтувати доцільність вживання розділових знаків у тексті.

К.Білокур народилася в глухому українському селі Богданівна. Малювала найулюбленіші квіти і злаки рідної землі: калину, мальви, півонії, жоржини, нагідки, барвінок, кручені паничі, колосисте жито, ячмінь, пшеницю, головасті соняшники. Окропила вона ці символи її поетичного народу всесильною любов'ю. Хто хоч раз їх побачить, не забуде ніколи.

II гр. Розглянути натюрморт К.Білокур «Квіти, яблука, помідори». Підібрати до нього по 4 словосполучення з прикметниками твердої і м'якої групи, визначити головні і залежні слова. Чи від усіх можна утворити вищий ступінь порівняння? До якої групи за значенням вони належать?

III гр.. Придумати лінгвістичну гру «П'ятий зайвий» і запропонувати її однокласникам.

5.Звіт спікерів груп про виконану роботу.

6. Лінгвістична гра «П'ятий зайвий»

- а) веселі, червоні, сині, білі, красиві;
- б) польовий, луговий, садовий, осінній, декоративний;
- в) українське, колгоспне, рідне, зимове, справжнє;
- г) майбутня, дружня, безпосередня, талановита, давня.

7. Робота в парах. Скласти і виконати діалог за однією з картин художниці (на вибір учнів).

УІІ. Підсумок уроку.

Опитування – інтерв'ю (метод «Мікрофон»)

- Чи вдалося вам засвоїти тему?
- Чого ви навчилися?
- Творчість якої талановитої українки допомогла вам отримати знання з мовної теми?

Дз: § 40, вправа 377 (I група), 375 (II група), скласти казку про квіти (за бажанням творчим дітям)

Українська література 7 клас

Тема: А.Малишко «Стежина»

Мета: ознайомити учнів з ліричним твором поета, допомогти усвідомити його ідейно-художні якості, розвивати навички роботи з текстом та виразного читання, артистичні здібності учнів, викликати інтерес до творчості К.Білокур; виховувати естетичний смак, любов до батьків, отчого дому, рідного села.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Обладнання: портрети А.Малишка і К.Білокур, виставка творів поета, ілюстрації картин, аудіо записи.

Хід уроку

I. Тема, мета уроку.

II. Мотивація навчальної діяльності. Ваші сподівання від уроку?

III. Актуалізація опорних знань учнів. Перевірка домашнього завдання:

I група – Повідомлення про рушник в долі українського народу.

II група – Інценівка про рушник.

III група – «Пісня про рушник»: читання напам'ять, характеристика художніх засобів у творі.

IV. Сприйняття й засвоєння учнями навчального матеріалу.

1. Слово вчителя.

Від доторку її пензля найбуденніші речі постають як вінець творіння працелюбності людини. Перед її полотнами на міжнародній виставці в Парижі довго, як загіпнотизований, стояв Пабло Пікассо, а потім назвав художницю геніальною і додав: «Якби у нас була такого рівня художниця, ми змусили б світ заговорити про неї»... Ім'я майстрині – К.Білокур. Її роботи викликали справжню сенсацію у Полтаві, Києві, Москві, Парижі, а вона все своє життя прожила в старенькій сільській холодній хаті, і кращої за рідну природу, квіти, трави для неї не було. Їх вона малювала, ними прикрашала життя. «Квіти в тумані», «Жоржини», «Півонії», «Польові квіти», «Буйна», «Урожай» - вражають довершеністю ліній, розмаїттям форм, одухотвореністю зображеного.

2. Під мелодію пісні «Стежина» розглянути ілюстрації картин К.Білокур. звернути увагу на те, що найчастіше зображені городні та польові квіти – ті, які найчастіше бачимо і не помічаємо, а все ж не мислимо без них отчого дому.

3. Бесіда (метод «Мікрофон»):

- а) Обмін враженнями від картин;
- б) Що можна сказати про авторку з її творів? (Що це багата творча натура, дуже любить природу, рідний край, тонко відчуває красу)
- в) Що ви можете сказати про мелодію, яка звучала в класі під час знайомства з картинами? (Красива, трохи сумна, хвилює і гармонує з картинами)
- г) Це мелодія до вірша А.Малишка «Стежина», який став відомою піснею. А що треба, щоб створилася гарна пісня? (гармонійне поєднання слів і музики). Мелодію ми чули, давайте послухаємо саму поезію).

4. Виразне читання вірша «Стежина»

5. Словникова робота: ревний

6. Спостереження над текстом:

а) підібрати синоніми до слова обрій (виднокруг, овид, горизонт, крайнебо);

б) Символом чого є обрій? (далеких країв, жаги пізнання). Символом чого є стежина? (пряме і переносне значення). Що означає «знайти свою стежину», «не зійти зі свого шляху»?

Доповнення: До речі, на заборону займатися малюванням, насмішки і перешкоди. К.Білокур відповідала: «Ніщо не зіб'є мене з цієї стежки». І своєму покликанню залишилась вірна.

в) Яка роль метафори «живе у серці стільки літ ота стежина»? (прив'язаність до рідного краю);

г) Поясніть вислів «Нема кінця їй в темнім лузі, та й повороту вже нема» (повернути час, молодість неможливо);

г) Як розуміти вислів «хоч біля серця стеле цвіт» (гріють спогади про дитинство);

д) Чому стежина – «ревни й біль і ревний жаль»? (біль і жаль сумні, щирі, пов'язані з довгою розлукою з батьками, домівкою, рідним краєм);

е) Якби ви були композитором, яку б мелодію ви написали до цих хвилюючих рядків? (повільну, ніжну, печальну);

є) Чи є, на вашу думку, у творчому доробку К.Білокур картина, що відповідає змісту, настрою поезії і пісні? Чому? (метод «Прес»). (Учні назвуть і «Колгоспне поле», і «Квіти за тином», «Натюрморт з колосками і глечиком», а особливо «Хата в Богданівні», бо всі вони – про те, що нам близьке і рідне, про рідний край).

У. Закріплення знань, умінь, навичок.

1. Пригадати прислів'я про рідний край, батьківський дім.
2. Прослуховування аудіо запису пісні «Стежина» (сл. А.Малишка, муз. Г.Майбороди).

УІ. Підсумок уроку.

1. Рефлексія. Чи справдились ваші очікування від уроку?

2. Передайте кількома словами основну думку нашого уроку, моральні настанови художниці К.Білокур і поета А.Малишка («Люби рідний край», «Не забувай отчий дім», Бережи батьків», «Будь твердим у своїх переконаннях».)

Вчитель (доповнення):

До уваги тих, хто зацікавився постаттю К.Білокур. Якщо захочете дізнатися більше про цю незвичайну людину, зверніться до літератури. Її список - на стенді. Прочитайте про художницю, і візьмете для себе багато цікавого і корисного.

Дз: «Стежина» А.Малишка – напам'ять, ілюстрації до уроку, усний твір «Моя стежина».

Українська мова 8 клас.

Тема: **Однорідні члени речення. Побудова та інтонація речень з однорідними членами.**

Мета: розширити та поглибити знання учнів про однорідні члени речення, способи зв'язку між ними, навчити знаходити різні ряди однорідних членів в одному реченні, правильно інтонувати їх; виховувати естетичний смак, почуття любові до рідного народу.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: підручник, слайди з ілюстраціями картин – натюрмортів К.Білокур, картки

Хід уроку

I. Оргмомент. Девіз класу:

«Як парость виноградної лози,
Плекайте мову» (М.Рильський)

II. Мотивація навчальної діяльності.

1. Підкреслити члени речення, охарактеризувати речення.

К.В.Білокур – народна українська художниця, письменниця, талановита майстриня.

(В ході аналізу речення вказується, що в реченні є однорідні члени, з якими учні знайомились в попередніх класах)

2. **Довідкове бюро:** заздалегідь підготовлений учень коротко розповідає про К.Білокур і її мистецтво.

III. Тема, мета уроку.

Ваші очікування від уроку?

IV. Актуалізація опорних знань.

а) **Бесіда (метод «Мікрофон»):** Що ви знаєте про однорідні члени речення з попередніх класів? Наведіть приклади речень з однорідними членами.

б) Прочитати написаний на дошці текст. Якими членами речення є виділені слова і до яких слів вони відносяться?

Щедро посіяла Катерина на полотнах мальви, півонії, нагідки, ромашки, чорнобривці. Ці квіти є символами народу, невід'ємною частиною нашого життя. Пройняті любов'ю майстрині, зійшли вони і зацвіли на картинах, стали ще чарівнішими, загадковішими, ніж у реальному житті. Цим їй квіти дивують, хвилюють, вражають всіх, хто бачить їх у музеях, в журналах, по телебаченню.

У. Вивчення нового матеріалу.

1. Самостійне опрацювання теоретичного матеріалу підручника § 22 (с.102-104). Виділити: Що для вас є повторенням уже відомого? Що для вас нове?

2. Впр. 191

УІ. Засвоєння навчального матеріалу.

1. Прочитати, дотримуючись правильної інтонації, знайти однорідні члени речення, підкреслити їх, скласти схеми цих речень. Якими частинами мови виражені однорідні члени?

В її роботах – правда сільського життя і водночас висока поезія буденного. Звичайність квітів, речей, предметів і незвичайність їхнього поєднання, розташування в композиціях! Небувале олюднення й опечення їх серцем художниці, могутністю таланту, силою нестримної фантазії, іноді аж дитинної, та не менш притягальної, бо саме дітям властиво щиро і безпосередньо дивуватися докільню, відкривати його для себе й інших. Можливо, тому їй натюрморти, краєвиди, картини з квітів – своєрідні новели чи поеми про звичайні чудеса природи. В її творіннях – ідеал справжньої краси.

Додаткове завдання: пояснити лексичне значення слів ідеал, натюрморт.

2. Ми недаремно визначали значення слова натюрморт, бо працюватимемо сьогодні з натюрмортами К.Білокур (вчитель демонструє слайди з ілюстраціями К.Білокур в програмі Power Point).

3. **Робота в парах. Вправа – конкурс «Хто швидше?»** Завдання: скласти по 2 речення з однорідними членами речення до картин К.Білокур «Кавун, морква, віти», «Привіт урожаю». Довести, що в реченні може бути кілька рядів однорідних членів. (Відзначити тих, чиї речення були красиві, поетичні, змістовні).

4. **Робота в групах.** Завдання:

І група – Виписати однорідні члени речення, визначити їх синтаксичну роль, пояснити лексичне значення виділених слів.

Кожен великий національний талант самою природою закодований мислити планетарно, виступати від імені свого народу й людства в цілому. А Катерина Василівна несла в собі безмір любові до України, її народу, мови, культури, безмір страждання, безмір розлуки й розпачу, бо гостро реагувала на несправедливість і облуду, на цинічну наругу над людиною, передусім над талантом. Це вона рано усвідомила, ставши на прю з жорстокою дійсністю за право бути художником. І могутньою зброєю її спілкування з людьми і природою стала квітка, яку мала за живу істоту, вважала окрасою й очима землі, найпоетичнішим створенням серед рослинного царства.

II група – Написати твір – опис за картиною К.Білокур «Сніданок». В роботі використати однорідні члени речення.

III група – Скласти опорний конспект про однорідні члени речення або узагальнююче повідомлення з реченнями-прикладми про К.Білокур чи її картини.

4. Виступи спікерів груп.

УІІ. Підсумок уроку.

1. Підсумкова бесіда: - Що нового ми дізналися про однорідні члени речення? Чого навчилися на уроці? З якими словами познайомилися? (ідеал, натюрморт, закодований, мислити планетарно, на прю).

2. Рефлексія: Чи справдились ваші очікування від уроку?

Дз: § 22, впр. 192(І гр.), 195 (ІІ гр.), 2001 (ІІІ гр.. – за натюрмортом Л.Шелудько скласти по одному реченню з однорідними підметами, означеннями, додатками).

Українська мова 9 клас

Тема: Основні види підрядних речень. Означальні, з'ясувальні, обставинні речення.

Мета: ознайомити учнів з основними видами підрядних речень, формувати вміння їх розрізняти, ставити до них питання від головних частин, з'ясувати місце підрядної частини щодо головної, креслити схеми; вчити інтонувати СПР; удосконалювати пунктуаційну грамотність, навички роботи з підручником і таблицею, розвивати увагу, логічне мислення; виховувати повагу до творчості К.Білокур, любов до живопису, краси, природи.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Обладнання: підручники, картки з текстами, портрет, комп'ютер.

Хід уроку

I. Оргмомент. Девіз класу: «Є прекрасних мов багато,
Але першою, як Мати,
Серед мов одна»

(І.Багрянний)

II. Мотивація навчальної діяльності учнів.

а) Поетична хвилинка. Учень читає уривок з поеми І.Жиленко «Цар-кокос»

*Ця жінка мала честь (важку, як німб!)
родитись в день народження століття,
в одній колиці, у одному світі,
В одній біді і не в одній війні.
Ця жінка мала честь і мала біль
так довго і терпляче йти до слави.
З зорі в зорю роботоньку робить,
а уночі – свій дивний геній бавить.*

Вчитель: Ця поема – про людину унікального таланту, полотнами якої захоплювався весь світ. З життя рідної природи витворювала вона поезію, воістину з творчим натхненням передаючи і золото могутнього колосся, й буяння півоній, жоржин, кручених паничів, і все це злилося, сплелось у щедрім вияві життєвої сили, все це затаїло в собі якісь глибину, нерозгаданість, все оповите якоюсь таємничістю казки. Ім'я цієї чарівниці – Катерина Василівна Білокур. Що ж знаємо ми про неї?

б) Довідкове бюро: розповідь групи «Криниця» про К.Білокур.

в) Тож і доторкнемося ми сьогодні до таїни творчості народної художниці, опрацьовуючи мовну тему.

III. Тема, мета уроку.

Ваші очікування від уроку?

IV. Актуалізація опорних знань.

а) **Бесіда (метод «Мікрофон»):** - Яке речення називається складнопідрядним?

- Як встановлюється смисловий зв'язок між головним і підрядним реченням?

- Якими сполучниками поєднуються частини СПР?

- Які розділові знаки ставляться у таких реченнях?

б) У тексті, написаному на дошці, знайти СПР. Визначити, якими засобами зв'язку поєднуються їх частини. Знайти головне і підрядне речення.

В українському селі Богданівна пристрастилася до малювання, яке сама нарекла святим. Щедро посіявши на полотнах квіти, злаки і трави, вона такою любов'ю їх опромінила, що зійшли й зацвіли вони на полотнах ще кращими, ніж у житті. І цим її картини вражають усіх, хто їх хоч раз побачить.

У. Вивчення нового матеріалу.

1. **Робота в групах (метод «Ажурна пилка»).** Шляхом жеребкування кожна група обирає один з видів підрядних речень, опрацьовує матеріал про нього. Учні – експерти опитують один одного, розповідають почуте в групах. Групи створюють опорні конспекти на основі почутого.

2. Опрацювання таблиці «Складнопідрядні речення»

УІ. Застосування набутих знань.

1. Використовуючи щойно опрацьовану таблицю та створені конспекти як опору, визначити види підрядних речень.

Усе приходило до Катерини лише під час малювання; тонкий саморобний пензлик, стиснутий трьома пальцями правиці, додавав їй стільки буйної відваги, на яку спроможен тільки лицар. Тоді вона починала мислити не словами, а кольорами і відтінками, які охоче приходили до неї і просили: ось ми, володарко, бери нас, ми готові тобі прислужитися, бо єдина та в Богданівці здатна розуміти нашу мову.

2. **Робота в групах.** Вказати СПР з підрядними означальними, з'ясувальними чи обставинними. Скласти схеми цих речень. Пояснити написання і значення виділених слів. Чому сполучниковий зв'язок переважає над безсполучниковим?

I група *Кожен великий національний талант самою природою закодований мислити планетарно, виступати від імені свого народу й людства в цілому. А Катерина несла в собі багато любові до України, багато розлуки і розпачу, бо гостро реагувала на несправедливість і облуду, на цинічну наругу над людину. Могутньою зброєю її спілкування з людьми і природою стала квітка, яку вважала живою істотою, окрасою і очима землі, найпоетичнішим створінням серед царства рослин.*

II група *Квіти, речі, предмети в її композиціях живі і теплі, бо художниця щиро і безпосередньо дивувалася довкіллю, первозданно відкривала його для себе й інших. Тому її картини – своєрідні поеми про звичайні чудеса природи, до яких ми ще вчора були байдужими. Під впливом її чудових творінь ми починаємо вірити в те, що справжня краса – це велика сила.*

III група *І хоч найбільше любить Катерина польові, садові, лісові, хатні квіти, та захоплюється і тропічними, особливо орхідеєю. І бегонія, квітка диковинна, з якою віч-на-віч зустрілася вперше тільки в ботанічному саду, полонила її уяву. Однак чаклувати днями над орхідеями, бегоніями не мала змоги, бо не стали вони героїнями її полотен. Іншим, значно простішим і менш вибагливим, що росли довкола неї на землях Яготинщини, Пириятинщини, надала вона перевагу – і вони знесмертили її ім'я.*

3. Робота з комп'ютером. Підкреслити в кожному реченні граматичні основи, намалювати схему вказаного вчителем речення. Визначити види підрядних речень. Прочитати речення, правильно інтонуючи. (Для вчителя: Шляхом спостереження підвести до висновку про речення з кількома підрядними).

І все-таки мудрість не в тому, щоб не впасти, а в тому, щоб таки впасти і підвестися тоді, коли всі думають, що ти впала назавжди, Катерино. Доля грасувала тебе, як хотіла, але ти знову й знову тягнулася до краси, як тягнеться квітка до сонця, і таки випростовувалася знову. Ти таки схожа на подорожника, який знає, що його топтатимуть, але ростиме лише біля дороги, де ходять люди, знає, що на нього не звертатимуть уваги, аж поки не заболить рана, і він простить дотеперішню байдужість подорожніх, забуде свої образи і припаде до рани, бо він – подорожник... для подорожнього.

Додаткове завдання: словникова робота: **грасувала**. До цього слова підібрати синоніми.

Вчитель: Чи додали слова В.Яворівського, над якими ви щойно працювали, якийсь штрих до образу Катерини Білокур? (Так. Попри всі труднощі і перешкоди Катерина любила життя, людей, свою справу. Вона – сильна духом, стійка людина).

4. Демонстрація слайда з ілюстрацією картини К.Білокур. «Рідне поле» в програмі Power Point. Завдання: скласти по одному реченню з підрядним означальним, з'ясувальним або обставинним за змістом картини, визначити їх вид.

Додаткове завдання: з тексту В.Нагая про цю картину виписати СПР, скласти їх схеми, визначити вид.

У багатій епістолярній спадщині художниці, дуже оригінальній і цікавій, є лист, у якому Катерина Білокур пояснює зображене на картині «Колгоспне поле». Майстриня писала, що ця картина намальована з натури – вулиця села, двори, обгороджені тинами, а за тинами квітів, квітів, і вулицею їде трактор. І от уже трактор виїхав на край села, де живуть Сашка Сашчиха, Яків Гнатович, дід Савка, дядько Демид... І які в них чудові дворики з зеленими садочками, і скільки там насаджено чудових квітів! (За В.Нагаєм).

Словникова робота: епістолярна спадщина

5. Метод «Обери позицію»: довести своє визначення виду підрядних речень у реченнях.

а) Берізка Катерина дуже любила тендітне дерево, тому не дивно, що так тепло й щиро разом з квітами оспівала його, а одну з картин з ніжністю назвала «Квітки і берізоньки ввечері».

б) Прагнучи намалювати свій автопортрет, Катерина знала, що найважче буде намалювати свої очі, але починати вона мусить з очей, решту вони підкажуть самі.

в) Катерина говорила, немов співала, співаючи – немов говорила, і відчувалося, що український фольклор був основою її мислення, джерелом її мудрості, образного вислову.

г) У листах Катерина Василівна бере в полон не лише незвичайним своїм життєписом, а й подиву гідним огром-світом, у якому багато місця для роздумів про сутність митця і його поезії, про витoki лабораторії творення.

г) А мені це так хотілось по Україні прогулятись, в туманах синіх погойдатись, що ранками над водами встають (з листа до Емми Гурович).

д) Квітування соняшника вона не лише любила, але й знала, а це означало: коли усім нам він здається жовтим, її око назбирує в цьому кольорі аж одинадцять відтінків.

е) Обігріта сонцем мурава була всяяна кротячими кучугурами, жовтими сполохами звіробою, східно-білою чемерицею, шелестливим самосилом, медово-молочною кипінню ромашки, і Катерина відчувала на зеленому чолі планети, що намотувала на себе шовкову пряжу дня, тінь всеплодючої літньої щедрості.

Словникова робота: автопортрет, життєпис, огром-світ, мурава.

УІІ. Підсумок уроку.

1. Зв'язне висловлювання учнів про види підрядних речень.
2. Рефлексія. Створити «Дерево емоцій», давши відповіді на запитання:
 - Чи сподобався вам урок? Чим?
 - Як оцінили б ви свою роботу на уроці?
 - Яким був ваш емоційний настрій на уроці?
 - Хто із славетних українців став вам сьогодні трохи ближчим і зрозумілішим?

3. Заключне слово вчителя.

Ми сьогодні не лише ознайомилися з видами підрядних речень, а й із Катериною Білокур – прекрасною художницею і Людиною з великої літери. Незабаром ми будемо працювати над твором на суспільну та морально-етичну тему. Я прочитаю вам слова В. Яворівського про Катерину Білокур:

«На Катеринине серце зійшла така чиста просвітленість, за одну-єдину мить якої можна віддати змолочену скирту літ чи навіть покласти свою неспокійну голову; дехто й цілісіньке життя відтюгає, а не знатиме, що людина може бути ось такою, відчувати себе не результатом з'їденого хліба, сала і борщу, а радісно вистражданим підсумком усього того, що прожили її предки, і заспівом до того, що проживуть її нащадки».

Може, в цьому і є сенс людського життя і щастя – жити, всотуючи в себе досвід минулих поколінь, щоб залишити про себе добру пам'ять нащадкам?

Дз: твір – роздум «Жити, щоб їсти, чи їсти, щоб жити?»

Українська мова 10 клас

Тема: РЗМ. Відгук на твір мистецтва

Мета: виробити навички оцінювання творів мистецтва, розвивати спостережливість, емоції, відчуття прекрасного, удосконалити культуру усного та писемного мовлення, сприяти уточненню й збагаченню словникового запасу школярів; зацікавити національним образотворчим мистецтвом, зокрема творами К.Білокур; виховувати любов до рідного народу.

Тип уроку: урок розвитку зв'язного мовлення.

Обладнання: збільшені репродукції картин художниці, її автопортрет, тлумачний словник, план відгуку, епіграф до уроку.

Домашнє випереджувальне завдання: відомості про життя і творчість К.Білокур, поетична хвилинка

Епіграф до уроку : «Твори К.Білокур назавжди ввійшли в золотий фонд української культури. Вони з тих багатств, що їх Україна вносить до скарбниці світового мистецтва»
(О.Гончар)

Хід уроку

I. Оргмомент. Девіз класу: Ти постаєш в ясній обнові,
Як пісня линеш, рідне слово,
Ти наше диво калинове,
Кохана материнська мово!

Д.Білоус

II. Актуалізація опорних знань.

1. Вступне слово вчителя.

З діда – прадіда селянка, вона не переставала дивуватись і захоплюватися незбагненою силою землі. Де бере природа такі розмаїті барви, що їх не відтворити жодною фарбою, жодним пензлем?! Тонке сприйняття краси природи, творчий неспокій змушували її переносити цю красу на папір, увіковічувати в картинах. Художниця, либонь, чи не єдина в світовому мистецтві неосвічена селянка, яка самотужки, без педагогів, сягнула воістину фантастичних висот у малярстві. Хто ж вона, ця жінка, що зачарувала своїми полотнами мільйони людей? Чарівницею з Богданівни назвав О.Гончар Катерину Василівну Білокур. Тож я пропоную вам сьогодні долучитися до її творчості і спробувати себе в ролі мистецтвознавців – критиків, працюючи над відгуком про її твори.

2. Що таке відгук? Записується в зошити визначення.

3. Ознайомлення з планом відгуку на картину:

- 1) Назва твору, його автор.
- 2) Що зображено на полотні?
- 3) Чим цікава робота?

- 4) Як виконано твір, які основні токи?
- 5) Для кого призначена картина?
- 6) В чому її цінність?

III. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності.

1. Бесіда:

- Як називається опис природи в літературі, живописі?
- В яких творах ви зустрічали пейзажні описи?
- З якою метою використовують письменники ці описи?
- Чи потрібно це нам? Навіщо?
- Що треба знати для відгуку про картину – пейзаж?
- Яких умінь маєте набути в результаті роботи на уроці?

2. Тема, мета уроку.

Ваші очікування від уроку? (записати на окремих листках)

IV. Вивчення нового матеріалу.

1. Презентація домашнього випереджувального завдання. Група «Біографи» - повідомлення «З життєпису художниці»

Народилася Катерина Василівна 7 грудня 1900 р. Прожила 61 рік у Богданівні на Київщині в селянській сім'ї. родина жила дуже вбого й Катрю не посилали до школи. Вона самотужки навчилася читати й писати.

У дитинстві, що пройшло у злиднях, малюванням не займалася, про мистецтво дізналася значно пізніше з книжок та від сільського вчителя. Перші спроби малювати робила вуглиною на шматку домашнього полотна.

Через нестатки та нескінченну роботу по господарству, до якої була приставлена, через брак навіть початкової освіти, не могла вступити до якогось навчального закладу. Удень працювала в полі, на городі, а ввечері аж до ночі малювала. Її не розуміли й сварили рідні, вважаючи малювання безглуздя, осуджували односельці, які вбачали в ньому намагання ухилитися від роботи.

На більшості полотен є авторський напис «Малювання з натури. Катерина Білокур». Справді, природа, «натура» була її найпершим учителем, а квіти – найулюбленішим мотивом. «Квіти, як і люди, - живі, мають душу!» - казала художниця, й тому ніколи їх не зривала, а змальовувала, сидячи біля них.

Вона тяжко й наполегливо йшла до мети («Я буду художником!»), долаючи глухий спротив. І прийшло визнання, успіх – виставки в Полтаві, Києві, Парижі, звання народної художниці України. Та нічого не змінилося в повсякденному житті: холодна хата взимку, хвороба матері й самої художниці, постійна нестача фарб, а пізніше – ліків. Вона просить друзів, державні установи про допомогу, але відгукувалися лише одиниці.

2. Бесіда (метод «Мікрофон»):

- а) Що вас найбільше вразило з почутого про К.Білокур?
- б) Які ще факти з життя художниці вам відомі?

в) Які її картини ви знаєте?

Доповнення вчителя: Подиву гідна мистецька одержимість богданівської чародійки, її здатність проникати в світ природи, слухати мову дерев, вітрів, квітів. На її полотнах з'явилися мальви, калина, півонії, жоржини, ромашки, чорнобривці, барвінок, кручені паничі, колосся жита, пшениці, соняшники – найулюбленіші квіти рідної землі, символи її поетичного народу, чарівніші й одухотвореніші, ніж у природі.

«А квіти я буду малювати і малювати, бо я так люблю над ними працювати, що й слів не знайду, аби висказати ті почуття до їх любові!», - напише Катерина Білокур у листі від 7 грудня 1953 року до мистецтвознавця Стефана Таранушенка. А тепер давайте розглянемо одну з найкращих картин «Колгоспне поле».

3. Робота над картиною.

а) **Група «Експерти»** - повідомлення про історію створення картини.

Усеньке літо малювала Катерина картину «Рідне поле». А літечко 1949 року було рівне й тепле: у городі перед вікнами не цвіли – буяли пишні квіти! Понівечена бомбами й снарядами земля загоювала рани, вкривалася смарагдовими килимами. Художниця завжди малювала обмежені у просторі куточки городу, квітника, саду. А так хотілося змалювати всю землю!

Тим часом творила своє улюблене суцвіття – весняні, літні, осінні квіти, зібрані в один вінок. Вона могла працювати над окремою квіткою так довго, поки та не одцвіла. День за днем, пелюсточку за пелюсточкою вимальовувала шість червоних жоржин біля тину, які вона наблизилася до глядача. Суха сіро-коричнева лоза тину відтінила свіжу зелень, внесла в композицію відчуття простору. Тин підпирає куш жоржин.

Ці жоржини були особливі, ніяк не могла розлучитися з ними і почати писати поле. Хотілося лишити біля жоржин щось від себе – зняла з голови хустку і примістила на тиночку. Забута хустина зігріла картину теплом людської присутності. Тепер веселіше думалося і про поле, яке вона почала малювати у вузькому провіттку між квітами. Буйним плетивом квітів обрамила клаптик лану. На полі ні хлібів, ні соняшників, ні буряків – земля, родюча, прекрасна, яка увібрала голубінь неба і сонячне проміння.

1954 року в Парижі на міжнародній виставці демонструвалися її картини. Серед них і «Рідне поле». Полотно високо оцінив Пабло Пікассо. Кажуть, він довго стояв біля них, мов загіпнотизований, а потім назвав Катерину Білокур геніальною і додав: «Якби в нас була такого рівня художниця, ми змусили б світ заговорити про неї...»

б) **Бесіда (метод «Обери позицію»):**

- Яке враження справила на вас ця картина?
- Яку пору року змалювала К.Білокур? Чому непросто визначити це? Чим це ви поясните?
- Що символізують квіти, виноград, калина?
- Яку роль, на вашу думку, відіграє хустка в реалізації задуму автора?
- Які кольори переважають на картині, який настрій вони випромінюють?

- Чому авторка дала картині таку назву, хоча поле займає лише невелику частину?
- Про яку з картин вам хотілося б сказати щось?

У. Засвоєння знань, формування вмінь і навичок.

1. Поетична хвилинка (учень читає напам'ять вірш І.Складаного):

Я горнусь до живої природи,
Уклоняюсь кущу й деревцю,
Більш не треба мені нагороди,
Як відчути спорідненість цю.
Родичаюсь із полем і гаєм,
Розмовляю до бджіл в квітнику,
Захищаю створіннячко кволе –
Раз дається життя на віку.

Питання: Чим близька ця поезія до картин К.Білокур?

2. Робота в групах:

I група Записати назви рослин, квітів, кольори, що найчастіше зустрічаються в картинах художниці.

II група Дібрати зі словника образотворчу лексику, яка знадобиться в роботі над відгуком.

III група Скласти проект – зразок твору – відгуку.

3. Виступи спікерів груп. Ознайомлення з проектом.

4. Робота в групах по складанню відгуку на обрану картину («Квіти і берізоньки», «Польові квіти», «Буйна» та інші).

UI Підсумки уроку.

1. Підсумкова бесіда.

2. Рефлексія. Чи справдились ваші очікування від уроку?

3. **Заключне слово.**

В картинах К.Білокур вражає яскрава самобутність, поетичність, національний колорит. Це величні пісні природі, людині та її діянням. Наповнені світлом, сонцем, радістю, переповнені веселковими барвами, її картини – свідчення в любові до найсвятішого, задля чого творець живе на землі.

Дз: написати відгук на картину К. Білокур «Вересень в селі Богданівці на загреблі» (1956р.) Чим ця картина відрізняється від інших?

11 клас, література

Тема: Урок – відкриття « З любов'ю до природи і людини» (Чим близькі О.Довженко і К.Білокур)

Мета: допомогти учням усвідомити значення творчості О.Довженка, ознайомити з творчістю народної художниці К.Білокур, активізувати уяву, естетичні переживання, розвивати зв'язне мовлення, вміння виділяти головне у творах митців; виховувати кращі риси людського характеру, вміння цінувати людину.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: портрети О.Довженка і К. Білокур, виставка творів письменника, ілюстрації картин, запис концерту Поля Морія, на дошці – епіграф

Випереджувальне домашнє завдання: життя К.Білокур

Перебіг уроку

I Оргмомент.

Вчитель (під супровід оркестру Поля Морія): Чимало сіячів виходило на ниву української культури, кидаючи в родючу землю зерна віри, надії, любові, орошуючи їх власними слізьми, потом і кров'ю. Великий Ярослав спромігся на «тринадцятиглаве диво» - Софію Київську. Славний Богдан Хмельницький заявив про свій народ гучною славою бойового хрещення. Іван Мазепа увіковічнив образ неньки України в неперевершених храмах барокового стилю. І таких постатей в історії України багато. Особливе місце в могутньому поступі нашого народу належить жінкам, імена яких я прошу вас пригадати.

(учні називають княгиню Ольгу, Роксолану, М.Чурай, Л.Українку, С.Русову, О.Телігу, Л.Костенко та ін.)

Тож, впевнена, доречно буде до списку найвизначніших діячів української культури внести й імена О.Довженка і К.Білокур. Вони – самобутні й неповторні митці, мислителі і філософи, які за мальовничістю зображеного, поетичною насиченістю, силою фантазії, пристрасною думки не мають собі рівних. Сьогодні разом ми спробуємо усвідомити значення їх творчості для розвитку культури і зрозуміти, в чому схожість цих двох талановитих творців.

II. Тема, мета уроку. Озвучення очікуваних результатів.

III. Актуалізація опорних знань.

- 1) Перевірка домашнього завдання:
 1. Презентація модулів – блоків

- а) Образ трудівника у творах О.Довженка – (І група)
- б) Образ рядового бійця в оповіданнях О.Довженка – (ІІ група);
- в) жіночі образи в Довженкових творах – (ІІІ група)

2. Два учні презентують складений ними кросворд «Сторінками Довженкових творів», пропонуючи однокласникам вдома розв'язати його, роздають ксерокопії.

- 2) Розгляд таблиці «Мистецька спадщина Довженка».

ІV. Вивчення нового матеріалу.

1. Вчитель: Як Довженко у слові вільно й розкрилено відтворив таємничо-загадкову красу природи (повінь, сіножать, нічне небо), так і К.Білокур своїми магічними барвами, копіюючи кожну квіточку, бадилінку, витворила з реальності буття велику поезію, пісню пісень – гімн квітам. Ці митці були закохані у веселкові барви квітів, запахи плодів у садах і городах, голоси птахів у духмяних травах, зелений шум вітрів. «Зачарована Десна» Довженка і полотна з квітами Білокур – найсамобутніші явища мистецтва 50 рр. Тому цілком доречно сьогодні визначити, чим же подібна їхня творчість. Чи не вперше на це звернув увагу Л.Новиченко у статті «Автопортрет з реальності», написавши: «Бачимо, як вона зовсім малою дівчинкою «по-довженківському» милується красою рідних і близьких людей, а найбільше – сивих дідів і бабусь («От Господи, думаю, хоч би швидше вирости: обов'язково і в мене буде такий гарний сивий дід»). Спробуймо і ми провести порівняльний аналіз їх творчості, хоч на перший погляд вони такі різні. Чим різні?»

2. Учні: Він – освічений, інтелігентний. Вона не отримала і початкової освіти. Він – кіномитець, письменник. Вона – художник. Він мов хліб і до хліба. Вона ж частенько не мала грошей не тільки на фарби, а й на ліки, одяг, дрова чи хліб. Він мав сім'ю. Її ж дітьми були тільки картини з квітами.

3. Поетична хвилинка (учениця читає напам'ять вірш Г.Чубач «Діти Катерини Білокур»)

Діти Катерини Білокур

Богданівна – не Богом дане,
 Не чортом прокляте село,
 А та земля, де на світанні
 Найбільше квітів розцвіло.
 І гомонять вони, як люди,
 І мова їхня – голосна.
 Таких квіток ніде не буде,
 Хіба що вицвітуть у снах.
 Такі – не хиляться, не в'януть.
 Таких морози не приб'ють.
 І навіть росами тумани
 Перед світанком не заллють.
 На них немає ні пилінки.
 Це їх не можна не любити.

Але і він – уже сміється.
 І тулить личко до листка,
 І сам собі таким здається,
 Як хтіли пензель і рука.
 Його сестра, струнка жоржина,
 Усім розказує про те,
 Що мама їхня – Катерина,
 Що серце в неї – золоте.
 В родинній злагоді – довірі,
 чи тепле літо, чи зима,
 Гуляють квіти на подвір'ї.
 А хтось казав: «Дітей нема!»
 А то: збираються і їдуть,
 Щоб дивувать красою світ.

Це їх самотня добра жінка
Колись навчила говорити.
Усі вони у світ широкий
Зітхають крильцями бджоли.
Лиш чорнобривчик кароокий
Ще не говорить, бо малий.

А їх очікують сусіди
Та бур'янець коло воріт.
Вони вертаються, бо знають:
Яким не був би інший світ,
А квітка мальва спочиває,
Коли схиляється на пліт.

Вчитель: Так, тяжке життя прожила художниця. І, як пише І Жиленко в поемі «Цар – колос»

Жила собі. Було, й недоїдала.
Благенький вогник. Пічка ледь жива.
Не нарікала. Малювала. Ждала.
І вдарив грім тих золотих фанфар!

Які ж фанфари мала на увазі І.Жиленко? Портрети, виставки в Україні і за рубежем, фільми «Катерина Білокур» з Ніною Матвієнко в головній ролі, «Чуйна» з Раїсою Недашківською, балет Л.Дичко, пам'ятники, скульптури і т.д. Але це все буде вже після смерті. А останні їх дні схожі – Довженка – далеко від рідної України, на чужій землі, Білокур – забутої владою, хворої. Ви помітили, що часто ми починаємо цінувати людину лиш після розлуки з нею? Замисліться над цим, не повторюйте помилок інших, та й помилок влади теж. Так чим же схожі О.Довженко і К.Білокур?

4. Учні: 1) Відданістю улюбленій справі, працьовитістю. (зачитують): «Куди не йду, що не роблю, а те, що я надумала малювати, слідом за мною. Та й спати я ляжу, а воно мені ввижається, в воно мені відчувається, та нібито до мене щось промовляє, щоб я його не цуралась, щоб я його малювала, та чи на папір, чи на полотно виливала». Ці слова художниці розкривають характерні риси її творчості. Такі ж самовіддані у праці, закохані у рідну землю герої книг Довженка і він сам. Згадаймо: «З ранку до вечора Кравчина у роботі. Між задумом і виконанням у нього найкоротша відстань. Працює він швидко і легко». Солдат Іван Орлюк перед трибуналом пояснює: «Я так люблю сіяти! Садити, плекати, щоб росло!» Та й сам Довженко, як писав Л.Новиченко, «... своїми задумами, ідеями, творчою ініціативою заражав кожного, хто з ним зустрівся»

2) Полотна Білокур близькі до творів Довженка, зокрема до його «Зачарованої Десни». Дуже подібний і процес творення мистецьких шедеврів.

(Учні зачитують перші записи про повість від 05.04.42р.): «Вчора, пишучи спогади про дитинство, один собі в маленькій кімнатці сміявся і плакав. Боже мій, скільки ж прекрасного і доброго було в моєму житті! Скільки краси, куди тільки не гляне моє душевне око...» Цю красу навчили його бачити мати, дід і односельці. Так само з любові до природи народжувались полотна Катерини Василівни, про що вона розповідала в своїх листах: «А іноді таке на мене найде, що почну малювати щось таке, як ото кажуть, фантастичне, то смішне, то страшне, а іноді таке дивовижне, привабливе, що й надивитись не можна! І розвішаю я ті твори свої в затінку, і

дивуюся з них, і плачу над ними, і регочусь, як божевільна, що зуміла таке витіять»

У. Засвоєння вивченого матеріалу.

1. Розгляд картин «Буйна», читання опису городу з повісті «Зачарована Десна». Висновок: обидва твори створені в роки війни і утверджували перемогу життя над смертю, уславлювали буйноквіт, сповнені динаміки, нестримного руху.

2. Зачитування опису пейзажу з кіноповісті «Земля». Автор сам собі пояснив, нащо так довго «розписував природу, переживання Василя: «Бо через кілька хвилин його буде вбито, і всі плакатимуть за ним, бо це останні його кроки. Хотів я показати загибель героя так, щоб людям захотілося жити». Возвеличуючи пензлем красу природи, до якої ми часто буваємо байдужі, прагнула зміцнити в нас любов до життя і до краси і К.Білокур. Ось її переконання: «... митці покликані народом для того, щоб показувати насамперед, що життя прекрасне, що саме по собі воно є найбільшим і найвеличнішим з усіх мислимих благ. Дивно й жалісно часом думати, що нема в нас сили і ясності духу проїнятися щоденним розумінням щастя життя, мінливо в постійній драмі і радості, і що так багато краси марно проходить мимо наших очей».

3. Робота в групах

Розкриття змісту картин «Польові квіти», «Декоративні квіти», «Квіти за тином», «Півонії» у зіставленні з художнім словом Довженка.

4. Читання напам'ять уривка з поеми І.Жиленко «Цар – колос»:

Зітхну. І очі одведу
від осені. Сходжу по воду.
Пора б уже прибрать городик
та й листя позгрібать в саду.
Нехай лише скінчу картину.
В шовковицях зметнувся крук.
О квіти, як вам, сиротинам,
вестиметься, як я помру?
О квітоньки, моя рідня,
моя любов, багатство, діти,
має чаклунськеє дання,
мої молитви...

5. Аналіз картини «Цар – колос», оцінка її Пабло Пікассо в Парижі. Цей твір – гімн сячеві, трудівнику, святу квітування краси, які возвеличував і Довженко пером, пензлем, на кіноекрані. (Читаємо вислів О. Довженка): «Якщо вибирати між красою і правдою, я вибираю красу, в ній більше глибокої істини, ніж в одній лише голій правді, істинне тільки те, що прекрасне. І коли ми не постигнемо краси, ми ніколи не зрозуміємо правди ні в минулому, ні в сучаснім, ні в майбутньому. Краса нас всьому вчить».

6. Роль і зміст художньої деталі в творах Довженка і Білокур визначаємо за картиною «Богданівські яблука» і зображенням яблука,омитого дощем (про

нього французький учений Марсель Мартен сказав: «Хто не бачив яблука крупним планом у «Землі» Довженка, той взагалі ніколи не бачив яблука».

VI. Підсумок уроку.

а) Вчитель: Давайте прочитаємо епіграф нашого уроку: «Як тебе прославити, рідна земле? Не одною квіткою змалювати, не одним кущем чи деревом, а всю тебе показати – широку, прекрасну й родючу».

Бесіда (метод «Мікрофон»):

- Чи можемо ми слова К.Білокур віднести й до О.Довженка?
- Чи прославили вони рідну землю? Як?
- Чи вдалося їм здійснити свої задуми?
- Який естетичний ідеал їхніх творів?

б) Рефлексія. Чи справдилися ваші очікування від уроку? Самооцінка роботи на уроці. Подяка вчителя учням за співпрацю.

в) Підсумкове слово вчителя.

Так, дивовижний світ природи дав змогу митцям перетворити на поезію те, що здається звичайним. Сподіваюся, що саме завдяки зіставленню яскраві і своєрідні постаті носіїв багатовікових традицій українського народу, виразників його інтелекту, доброти, працелюбності, любові до людини і до краси Олександра Довженка і Катерини Білокур стали вам ближчими, зрозумілішими, незабутніми.

*Дз: твір-роздум «Поспішайте творити добро, Життя таке коротке...»
(О.Довженко)*

Інтегрований урок (література – образотворче мистецтво), 11 клас

Тема: Літературно – мистецький вернісаж Катерини Білокур

Мета: збагатити знання учнів про життя, образотворчу та літературну творчість К.Білокур, розвивати уяву, емоційну сферу, виховувати почуття патріотизму, гордість за талановитий український народ.

Тип уроку: нетрадиційний урок засвоєння нового матеріалу

Обладнання: портрет, ілюстрації картин К.Білокур, музичний супровід, роздатковий матеріал, автопортрети письменниці, плакат

Епіграф до уроку: «Як тебе прославити, рідна земле? Не одною квіткою змалювати, а всю тебе показати – широку, прекрасну й родючу?»

(К.Білокур)

Перебіг уроку

I. Оргмомент. Мотивація навчальної діяльності

Вступне слово вчителя. Україно! Славишся ти густими лісами і високими горами, широкими степами і глибокими ріками, багатими надрами і родючими землями. Та найбільше твоє багатство – люди: мужні, талановиті, працьовиті. Це вони здобували тобі волю і незалежність, працею своєю примножували твій добробут і міць, прославляли тебе своїм мистецтвом. Серед талановитих українських митців – і Катерина Василівна Білокур, на літературно-мистецький вернісаж якої я і хочу вас запросити сьогодні.

Словникова робота: вернісаж

А екскурсоводами в залах нашої «галереї» будуть ваші однокласники.

II. Тема, мета уроку. Ваші очікування від уроку?

III. Вивчення нового матеріалу.

Вчитель: Я запрошую вас до I залу, що присвячений життєвому шляху К.Білокур.

1. Учениця: У с. Богданівці (нині Київська обл.) 7 грудня в день ангела великомучениці Катерини в сім'ї В.Й. Білокура народилася донька. Можливо, якби не ім'я, все було б по-іншому, як у всіх – вийшла б заміж, зігріла своїм теплом чоловіка, діток, старих батьків. Проте доля виявила небувалу щедрість – обдарувала талантом художниці і послала тяжке нерозуміння рідних і близьких. Не отримала не лише спеціальної, а й загальної освіти, сама за подарованим кимось букварем навчилася читати й писати, бо дід з батьком, щоб даремно не рвала чобіт і свити, вирішили не віддавати дівчину до школи. Потяг до малювання відчула у 8-10 років. Яюсь у шкільному зошиті брата побачила намальованого коня, й собі захотілося малювати. Зошит весь перетворився у картини. Порозвішувала їх на печі. Та Гриць з плачем кинувся до батька, той побив Катрю і суворо заборонив малювати. І вона малювала крадькома. До малювання і театру заохочували обдаровану дівчину подружжя вчителів Івана Григоровича та Ніни Василівни Калит, що приїхали до Богданівки. У них побачила і полюбила «Кобзар», захопилася Шевченком, бачила спорідненість їхніх доль. Ось такою була Катерина в ті роки (показує портрет молодої художниці). Придивіться до її виразного обличчя, сумних очей, і вони заговорять до вас.

2. Рольова гра (учениця в українському народному одязі – К.Білокур):
«Так, як узяла я того «Кобзаря в руки, як глянула на ті чарівні малюнки, як прочитала ті вірші дорогі і прозу (там же він і про художників пише!), так так, як ото старі люди кажуть, наче мені хто дання дав, наче хто дроком напоїв, та ще й чисто розведеним! І я мови зрочилась!

Ото з того дня ріднішого за нього для мене не було. Не бракувало і женихів, та жоден не погоджувався ділити мене з малюванням. А було раз, у відповідальну мить кинула я в хаті сватів і поїхала на могилу Шевченка до Канева як до найближчої людини. Як живому йому розказувала, як я хочу стати художником, але на цих доріженьках як не терен, то колючки, то

камінці гострі. А ті люди, серед яких я живу, не розуміють мене, я між ними чужа...» (сумно змовкає і поволі виходить)

3. Учениця: Восени 33-го, коли минулося нещастя голодомору, повідомила Катерина про остаточне і безповоротне рішення: «Оце вже я далі відкладати не можу – буду вчитись малювати!» Батьки сприйняли її рішення як виклик: «Та на тебе люди будуть тюкати! Бо де ж таке видано, де ж таке чувано, що темна, неосвічена баба – селянка та щоб була художником?! Та тебе ж і заміж не візьмуть!» Отже, довелося з батьками стати на прою.

У 1933 р. пізньої осені, щоб налякати їх, пішла топитися і, пробувши довго в крижаній воді, заробила хворобу ніг на все життя. З плачем і сварками виборола право малювати не лише в неділю, а й у будні у вільний від роботи час («Пряла, ткала, і все діло робила, а в прогалинах між цим ділом училася малювати. І за це звали мене стервигою, лежнюгою», - згадувала вона). У 1936 р. свою роботу «Квіти» вона надіслала в дарунок М.Горькому, але той на неї не звернув уваги. А їй так потрібна була допомога! Торуючи шлях своїм полотнам, надсилає листа Оксані Петрусенко й малюнок кетяга калини як ілюстрацію до чудового романсу «Чи я в лузі не калина була?» На превелике щастя, співачка не поставилася байдуже до того листа. Завдяки П.Тичині і В. Касіяну Катерина Василівна потрапляє в опіку до Полтавського і Республіканського центрів народної творчості. Її роботи викликали справжню сенсацію в Полтаві, а згодом у Києві, Москві, Парижі. Прийшло визнання, нагороди: орден «Знак Пошани», грамоти Президії Верховної Ради УРСР, звання «Заслужений діяч мистецтв УРСР». Художницею її вважали в місті, а в селі голова колгоспу, відмовляючи батькові зорати город, глумився: «У тебе дочка – художниця, як кобила. Запряжи її та ори»... Так у хворобах, бідності, в догляді за хворою матір'ю, в оточенні людської байдужості, заздрості, нерозуміння 60 –літньою скінчила свій життєвий шлях у розквіті унікального таланту чарівниця з Богданівки.

4. Вчитель: - Можливо, є питання до екскурсовода?

Учні: - Чи вчилася десь К.Білокур? (Не було навіть початкової освіти. Вступ до художнього технікуму теж був невдалим)

- Чи були батьки колгоспниками? (До колгоспу не вступали, за що потім і розплачувались)
- Чому в селі не розуміли її? (Село не прощає тим, хто посмів якимось виділитися з загальної маси хліборобів, хто не піклується в першу чергу про свій матеріальний достаток. А співи, вірші, малювання ніколи не вважалися важливою справою).
- Звідки ж корені таланту? (Батько любив співати. Брат грав на багатьох інструментах і чудово співав. Але щоб цьому присвятити життя – і в думці не було.)

5. Учень (напам'ять читає уривок з поеми І. Жиленко «Цар – колос):

Ця жінка мала честь (важку, як німб!)

Родитись в день народження століття.

В одній колісці, у одному світі

В одній біді і не в одній війні.

Ця жінка мала честь і мала біль
Так довго і терпляче йти до слави.
З зорі в зорю роботоньку робить,
А уночі – свій дивний геній бавить.
Жила собі. Було, й недоїдала.
Благенький ватник. Пічка ледь жива.
Не нарікала. Малювала. Ждала.
І – вдарив грім тих золотих фанфар!

II

Вчитель: А тепер запрошуємо вас до II зали, щоб ознайомити вас із творчою майстернею художниці. Надаємо слово знавцю образотворчого мистецтва – вчителю малювання.

1. Вчитель образотворчого мистецтва (розповідає про перші уроки малювання К. Білокур у вчителя І. Калити, у природи, про перші роботи, що виконувались на фанерних дощечках олійними фарбами, рослинними (з бузини, буряка, калини, трав), вугіллям на негрунтованому полотні. Серед перших картин – і портрети односельців та рідних. Щоб збагнути закони малювання, Катерина годинами, коли траплялося приїхати до Києва, простоювала в музеях – «як художник, тонко відчувала рух і характер пензля великих майстрів: заглявши біля картини, творчо працювала – проникала в таємниці ґрунтування полотна, самої композиції, співвідношення кольорів у ній». Пензлі робила сама, подібні до голки, з котячих чи ховрашиних волосинок і вишневих гілочок, казала, що від тоненьких пензликів тонкі й ніжні лінії, ними легко робити тони і напівтони.

2. Учениця читає вірш В.Голобородька «Катерина Білокур. Виготовлення пензлика»

Подивиться на kota і подивиться на kota
- «Котику, мій братику! –
а той сидить на припічку
розцяцькований, як опішнянський глечик:
і калачики, і королевий цвіт,
і чорнобривці на ньому цвітуть.
Уловить kota і уловить kota,
вистриже віхтик і вистриже віхтик,
по віхтику на всяку квіточку:
віхтик на калачики,
віхтик на королевий цвіт,
віхтик на чорнобривці,
бо ж розквітають у різні пори року:
яка навесні, яка о Петрі,
яка у бабине літо.
Витеше з вишневої гілочки держальце,
бляхою з консервної банки закріпить
котячу шерсть –
вже й готовий пензлик,

буде чим малювати.
От і бігає увесь рік їхній кіт,
обстрижений драбинкою,
як післявоєнний школяр:
сусідські коти його лякаються,
свого племені не визнають,
миші – ні, не бояться, бо мишей не ловить,
та ще й обстрижений, наче й не кіт.
- «Що мені з ним робити, - скрушно промовить
мати, дивлячись на кота, -
хоть до лісу вивозь:
мишей не ловить, тільки дурно годуй,
цілими днями на припічку глечиком сидить,
хоч би на город вибрався та горобців
від соняшників відлякав;
стрижуть його на віхті, а він
хоч би шкрябнувся тобі, ні,
не зворухнеться, ніби куделя.
Господи, що мені з ним робити?!

3. Учитель малювання: У творчості К. Білокур утвердився своєрідний творчий стиль, якому властива життєрадісність, гармонійність кольорів, казкова фантастичність, стрункість і поетичність композиції. На картинах переважають квіти, які кожен з нас не раз бачив у квітниках, на городах, в гаю, саду, лісі, полі, але такого сусідства, розмаїття кольорів, поєднання квітів у природі не зустрічаємо. Проте, дивлячись на картини, ми цього навіть не помічаємо, настільки вони органічно об'єднані у вінки і букети фантазією їх творця. Які ж із картин К.Білокур на нашому вернісажі привернули вашу увагу і чим?

4. Учні відповідають, характеризуючи картини «Квіти увечері», «Лілії», «Буйна», «Привіт урожаю», «Цар – колос», «Колгоспне поле», висловлюють свої почуття і враження.

5. Учитель малювання підсумовує сказане, виділяючи основні особливості творчої манери малювання К.Білокур.

III

Учитель: Третій зал нашого уявного музею присвячений епістолярній спадщині народної майстрині.

а) Бесіда:

- Що ж таке епістолярний стиль? Словникова робота: епістолярний

- Для чого слід вивчати листи чи щоденники відомих людей?

- З чіткими потаємними думками і записами ми знайомились? (Шевченко, Довженко, Л.Українка)

Дійсно, в житті маломовна і замкнута, К.Білокур мала можливість розкритися в листах. Тут уся вона – її життєва і мистецька філософія, її біль і страждання, її поетична душа, її художнє кредо.

б) Робота в групах по дослідженню листів К.Білокур

I група «Біографи» Завдання: З ким листувалася художниця? Яка основна тематика її листів? Вибрати і зачитати найбільш цікаві уривки, що можуть характеризувати її як людину (учні досліджують листи до подружжя Донцових, Тичин, Д.Косарик, С.Таранушенко, Е. Гурович)

II група «Мистецтвознавці»: знайти у статтях М. Кагарлицького, І.Кравченка, Б.Бажана, Ю.Шереха, М.Коцюбинської відгуки про листи К.Білокур.

III група «Літературознавці»: довести, що листи К.Білокур – це не лише особисті нотатки художниці, а й літературні мініатюри. Дослідити мову листування.

в) Виступи спікерів груп.

IV. – «Літературна спадщина К.Білокур»

Вчитель: Поетом К.Білокур назвала художниця Емма Гурович, коли прочитала в адресованому їй листі за жовтень 1957 р. дивовижний опис зустрічі з журливою, сумною Осінню, що сиділа на вербовому пні і втирала сльози пожовклими кленовими листочками. Геніальна художниця, картини якої справляли магічний вплив на глядачів, виявляла неабиякий талант і тоді, коли бралася за перо. Про це говорили тільки-но і ви, досліджуючи листи Катерини Василівни. Що ж увійшло до літературної спадщини художниці? Роздуми про долю митця, статті в газету, етюди про Осінь, Зиму, перекази про старовинні свята, обряди. Особливо цікавими є етюд «Казка» та оповідання «В селі Богданівці Шрамківського району на Черкаській землі»

1. «Казка» - виразне читання твору.

Висновок: за три десятиліття автор передбачила екологічну катастрофу (чи не Чорнобиль?)

2. «В селі Богданівці Шрамківського району на Черкаській землі»:

а) Переказування сюжету оповідання;

б) інсценування діалогу Пріськи і Меланки.

Висновок: крізь призму стосунків героїні з односельцями авторка майстерно показує працьовитість, талановитість, гумор простої української людини.

У. Підсумок уроку.

а) **Бесіда (метод «Мікрофон»):** - Чи справдились ваші очікування від уроку?

- Якою постала перед вами К.Білокур як людина? Як художник? Як літератор?

- Чи є творчість К.Білокур внеском в українську культуру?

- Прочитайте епіграф уроку. Чи вдалося К.Білокур здійснити свої задуми?

б) Робота з плакатом «Вшанування пам'яті К.Білокур».

в) Учениця читає вірш Анатолія Кичинського, лауреата Національної премії України ім. Т.Г.Шевченка:

